

14.6.2007

Dnro 1987/2/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pasi Pölönen

Oikeusministeriö

MENETTELY TUTKINTAVANGIN VAPAAKSI PÄÄSTÄMISESSÄ

1

ASIA

Vantaan vankilassa 30.5.2006 suorittamallani tarkastuksella vankilan johto otti esiin käytännön ongelmia, joita seuraa vangittuna olleelle sekä vankilalle siitä, että tuomioistuin määrää vangitun päästettäväksi vapaaksi suoraan käräjäpaikalta sen sijaan että hänet passitettaisiin vapautettavaksi vankilan kautta. Vangituilla ei esimerkiksi ole käräjäpaikalla lainkaan rahaa mukanaan, koska vankien rahavarat säilytetään vankilan hallussa, ja yleensä heillä on vankilassa muutakin omaisuutta. Lisäksi vanki saa vankilan kautta vapautettaessa mukaansa vapaudenmenetystä koskevia asiakirjoja.

Oikeusministeriö antoi 13.12.2000 määräyksen vapauttamisesta vankilasta eräissä tapauksissa (nro 11/011/00). Tämän jälkeen Rikosseuraamusvirasto antoi 8.9.2006 vankeuslain 21 luvun 3 §:n nojalla 1.10.2006 voimaan tulleen määräyksen vangin vapauttamisesta (4/011/2006).

Rikosseuraamusviraston (ja sitä edeltäneen oikeusministeriön) määräyksen mukaan pakkokeinolain mukaan vangittu voidaan laskea vapaaksi suoraan oikeuspaikkakunnalta tai passittaa vankilaan vapaaksi päästämistä varten. Jollei tuomioistuin ole määrännyt vangittuna pidettyä vapautettavaksi suoraan oikeuspaikalta, on vankilan päästettävä hänet vankilaan saapumisen jälkeen välittömästi vapaaksi, ellei muuta syytä hänen kiinnipitämiseensä ole. Näin on meneteltävä siinäkin tapauksessa, että vapaaksi määrätty saapuu vankilaan vasta virka-ajan jälkeen. Kulkuyhteyksien puuttumisen tai muun erityisen tärkeän syyn takia voidaan vapauttaminen siirtää seuraavaan aamuun, jos vapautettavaksi määrätty itse sitä pyytää.

Mahdollista oikeuspaikalta tai välittömästi vankilaan toimittamisen jälkeen tehtävää vapauttamista varten vankilan tulee jo ennakolta selvittää, onko vapauttamiselle olemassa muita esteitä.

Kun vangittuna pidetty määrätään vapautettavaksi suoraan oikeuspaikalta tai vapautetaan vankilasta virka-ajan päättymisen jälkeen, on vankilan huolehdittava rahavarojen ja muun omaisuuden toimittamisesta vapaaksi päästetyille.

Käytännössä vankilaviranomaisten viimeksi mainitun veloitteen täyttämässä saattaa esiintyä ongelmia esimerkiksi tilanteessa, jossa vapautetulla henkilöllä ei ole tiedossa olevaa vakituista osoitetta, jos varaton tutkintavanki on vapautettu vankilapaikkaan nähden kaukana olevalta oikeuspaikalta tai jos vankilaviranomaisilla ei ole tietoa, kenelle sellissä oleva omaisuus kuuluu.

Tutkintavangin vapauttamiseen liittyvien käytännön ongelmien lisäksi kiinnitin huomiota siihen, mihin ylipäätään perustuu mahdollisuus passittaa heti vapautettava tutkintavanki takaisin vankilaan.

Otin nämä kysymykset tutkittavakseni omana aloitteenani eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 4 §:n nojalla.

2 SELVITYS

Pyysin oikeusministeriötä antamaan minulle asian tutkimiseksi lausuntonsa. Lausunnossa pyysin kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin.

1. Mihin oikeusnormiin perustuu käytäntö passittaa vapautettu tutkintavanki vankilassa vapautettavaksi, ja onko tutkintavangin vapaudenmenetykselle tällaisessa tilanteessa perustuslain 7 §:ssä ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa tarkoitettua laillista perustetta?
2. Kuinka yleistä on, että tutkintavankina ollut syytetty passitetaan vankilaan vapautettavaksi? Kuinka kauan tällaisiin kuljetuksiin ja vangin tosiasialliseen vapauttamiseen kuluu (keskimäärin, enimmillään) aikaa?
3. Millaisia toimenpiteitä muun muassa tuomioistuin- ja vankilaviranomaisilta tulisi edellyttää tutkintavangin kotiinpaluun tukemiseksi ja tarvittaessa vankilassa olevan omaisuuden takaisin saamiseksi esimerkiksi tilanteissa, joissa rahaton tutkintavanki vapautetaan henkilön koti- tai vankilapaikkakuntaan nähden kaukana olevalta käräjäpaikkakunnalta?

Oikeusministeriö toimitti minulle 2.1.2007 päivätyn lausuntonsa.

Oikeusministeriön lausuntoon sisältyvän **Rikosseuraamusviraston selvityksen** mukaan päätöksen tutkintavangin vapauttamisesta tekee tuomioistuin, mutta vankilaan otetun vankilassa pitämisestä ja vangitun vapauttamisesta vastaa Vankeinhoitolaitos.

Tutkintavankeuslain 5 luvun 3 §:n mukaan tutkintavangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai muita maksuvälineitä. Tutkintavankeuslain 5 luvun 6 §:n mukaan, kun tutkintavanki vapautuu vankilasta, on hänen rahansa, muut maksuvälineensä ja omaisuutensa luovutettava hänelle kuittausta vastaan. Rikosseuraamusvirasto totesi, että vangin kotipaikan läheisyydellä käräjäpaikkakunnasta tai vankilasta ei ole mainituista syistä sinänsä merkitystä. Vapautettavalle vankilan tulee järjestää matkalippu kotipaikkakunnalle matkustamista varten. Tutkintavankeudesta vapautettavalle annetaan myös

todistus vankilassaolosta.

Rikosseuraamusviraston selvityksen mukaan vapauttaminen suoraan oikeuspaikalta ei ole kaikissa tapauksissa ongelmaton. Ennen vapauttamista tulisi selvittää muun muassa seuraavia asioita:

- onko vapautettavalle käräjämatkan aikana tullut täytäntöönpantavaksi vankilaan muu rangaistus,
- onko vapautettava vanki omissa vai vankilan vaatteissa, jotka olisi palautettava vankilaan,
- onko vapautettavalla riittäviä varoja siihen, että vankilaan jätetty omaisuus voidaan lähettää vapautetulle hänen kustannuksellaan, kuten tutkintavankeuslain 5 luvun 6 §:ssä säädetään,
- sijaitseeko vapautettavan kotipaikkakunta lähempänä käräjäpaikkakuntaa kuin vankila,
- onko vapautettavalla mahdollisuutta saada kuljetusta käräjäpaikkakunnalta kotipaikkakunnalleen, ja
- miten vapautettava saa asianmukaisen matkalipun.

Se, vapautetaanko vangittu suoraan oikeuspaikalta vai passitetaanko hänet vapauttamiseen liittyviä toimenpiteitä varten vankilaan, perustuu aina tuomioistuimen päätökseen.

Selvityksen mukaan vankitietojärjestelmästä saadun arvion mukaan 1.1.2006–20.10.2006 välisenä aikana on suoraan oikeuspaikalta vapautettuja tutkintavankeja ollut noin 200. Rikosseuraamusviraston käytössä ei ole tietoja, joiden valossa voisi arvioida, kuinka yleistä on passittaa tutkintavanki vankilaan vapautettavaksi.

Oikeusministeriön **Helsingin käräjäoikeudesta** hankkimien tietojen mukaan vangittujen vapauttamismenettelyyn liittyviä tietoja ei tilastoida. Helsingin käräjäoikeuden osalta lausuttiin kuitenkin käytäntönä olevan, että kun vanki päätetään vapauttaa, hänet passitetaan vankilaan vapautettavaksi. Käytäntö perustuu vakiintuneeseen menettelyyn. Ajatuksena on, että vanki kirjataan vankilasta ulos ja hänelle palautetaan hänen tavaransa, joita hänellä ei ole tuomioistuimessa mukanaan. Lisäksi vankilassa tarkistetaan, onko vangin kiinnipitämiseen jokin muu peruste, esimerkiksi muu tuomio tai sakon muuntorangaistus. Helsingin käräjäoikeudessa menettely on selvityksen mukaan niin vakiintunut, että vankia ei juuri koskaan määrätä vapautettavaksi istuntopaikalla. Vapauttamispaikka-asia ei ole varsinaisesti harkinnan kohteena, koska menettely perustuu vankipassin täyttämiseen. Vankipassiin vain rastitetaan ruutu, jonka mukaan vanki määrätään päästettäväksi vapaaksi, jollei ole muuta syytä hänen kiinnipitämiseensä. Passituspaikaksi merkitään se vankila, josta hänet on tuotu paikalle. Vapauttamista vankilan kautta ei selvityksen mukaan ole pidetty ongelmallisena, koska vangin mukana olleet vartijat ovat ilmoittaneet illallakin päättyneissä jutuissa, että vapauttaminen onnistuu vielä saman illan kuluessa.

Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto totesi omana lausuntonaan seuraavan. Vangitun vapauttaminen vankilan kautta perustuu vakiintuneeseen käytäntöön. Tätä voidaan pitää jossain määrin ongelmallisena, varsinkin kun

pakkokeinolaissa ei ole säännöstä vapauttamisesta vankilan kautta. Toisaalta kyse on välttämättömästä järjestelystä, koska vapauttamiseen liittyvät muun muassa asiakirjojen tarkistamiset ja valmistamiset sekä vangin omaisuuden luovuttamiset on mahdollista tehdä vain vankilassa. Käytännössä näiden toimenpiteiden suorittaminen ei lykkää henkilön vapautumista merkittävästi. Näin toimien vapautettu henkilö saa kyydin noutamaan tavaransa sekä valtion kustantaman matkalipun kotipaikkakunnalleen.

Lausunnon mukaan oikeusministeriössä on vireillä hanke vanginkuljetusten tehostamiseksi. Käytännössä siirtyminen aluevankilajärjestelmään lokakuun 2006 alusta lukien on luonut hyvät edellytykset nopeuttaa ja lyhentää vanginkuljetusmatkoja. Lausunnon mukaan tämä on omiaan lyhentämään vapauttamisen viivettä myös nyt puheena olevan kaltaisissa tapauksissa.

Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto totesi lausuntonaan, että kokonaisuutena katsoen vangitun vapauttaminen vankilan kautta ei merkittävästi vaaranna henkilön oikeusturvaa ja on tärkeiden käytännön järjestelyiden vuoksi jokseenkin välttämätön järjestely. Oikeusministeriössä on vireillä myös vankeuslain muutos- ja tarkistustyö muun muassa vangin muutoksenhakua koskien. Lausunnon mukaan tässä yhteydessä on mahdollista ottaa harkittavaksi myös tarve muuttaa tutkintavangin vapauttamiseen liittyviä säännöksiä.

Oikeusasiamiehen kanslian tarkastaja kuuli 7.6.2007 Etelä-Suomen, Länsi-Suomen, Pohjois-Suomen, Kaakkois-Suomen ja Itä-Suomen **aluevankiloiden täytäntöönpanopäälliköitä** tutkintavankien vapauttamiskäytännöistä.

Esille tuli vaihtelevia käytäntöjä siinä, vapautetaanko tutkintavangit vankilan kautta vai oikeuspaikalta. Joillain paikkakunnilla tutkintavangit vapautetaan pääsääntöisesti vankilan kautta, osassa päinvastoin pääsääntöisesti oikeuspaikalta. Yleensä vapauttaminen suoritetaan saman päivän kuluessa.

Usea täytäntöönpanopäällikkö toi ilmi ongelmia tiedonkulussa. Aika ajoin tieto oikeuspaikalta vapautetun tutkintavangin vapauttamisesta saadaan tuomioistuimesta vasta parin päivän tai jopa useamman päivän kuluttua.

Virka-ajan ulkopuoliset odottamattomat tapahtumat voivat saatujen tietojen mukaan aiheuttaa ongelmia: laitoksissa ei esimerkiksi ole ympärivuorokautista fax-seurantaa. Mahdollisena pidettiin myös, että paikalla oleva vankilahenkilökunta ei välttämättä osaa "lukea" saapuneita asiakirjoja oikein. Esille tuli lisäksi ulkomaalaisten tutkintavankien vapauttamiseen liittyviä erityisongelmia.

Oikeuspaikalta vapauttamisen yhtenä epäkohtana tuotiin esiin tilanne, jossa tutkintavanki oli vapautettu oikeuspaikalta sosiaalitoimiston mentyä kiinni. Vapautettu otti puhelimitse yhteyttä vankilaan pyytääkseen lippuja tai rahaa matkustaakseen kotipaikkakunnalleen. Kuitenkin tilanteessa henkilö oli vankilaviranomaisten näkökulmasta siviilihenkilö, johon nähden vankilalla ei enää katsottu olevan velvoitteita tai vastuita muuten kuin hänen omaisuutensa toimittamisessa ilmoitettuun osoitteeseen.

3.1

Oikeusohjeet

Perustuslain (731/1999) 7 §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

Pakkokeinolain (450/1987; jäljempänä PKL) 1 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan vangitsemisesta päättää se tuomioistuin, joka on syyteasiassa toimivaltainen. Ennen syytteen nostamista pidätetyn vangitsemisesta saa päättää myös kiinniottamispaikkakunnan tai pidätetyn säilyttämispaikkakunnan käräjäoikeus ja kiireellisessä tapauksessa muukin käräjäoikeus.

Tutkintavankeuslain (768/2005) 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan rikoksen johdosta vangittu henkilö on viipymättä vietävä syyteasiaa käsittelevää tuomioistuinta lähimpänä sijaitsevaan tutkintavankilana toimivaan vankilaan tai erityisestä syystä muuhunkin tutkintavankilana toimivaan vankilaan.

Tutkintavankeuslain 2 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan tutkintavangin ottaminen vankilaan perustuu tuomioistuimen antamaan vangitsemismääräykseen.

Tutkintavangin vapaaksi päästämistä säädetään PKL 1 luvun 24 §:ssä. Säännöksen 1 momentin mukaan käsitellessään kysymystä vangitun pitämisestä edelleen vangittuna tuomioistuimen on määrättävä hänet päästettäväksi heti vapaaksi, jos se varattuaan asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle tilaisuuden tulla kuulluksi katsoo, ettei edellytyksiä vangittuna pitämiseen enää ole. 2 momentin mukaan tuomioistuimen on asianomaisen pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksestä määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Vangittu on määrättävä päästettäväksi vapaaksi myös, jos syytettä ei ole nostettu sille määrätyssä ajassa eikä sen kuluessa ole pyydetty määräjän pidentämistä. Vangittua tai hänen avustajaansa ei tarvitse kutsua asian käsittelyyn.

3.2

Vapauttaminen vankilan kautta

Vankilan kautta tapahtuvaan vapauttamiseen liittyvä vapaudenmenetysajan pidentyminen on käsillä olevassa asiassa periaatteellisesti keskeisin asia. Lähtökohtana on se, että kaiken vapaudenmenetyksen tulee perustua lakiin.

Selvityksessä ja lausunnossa on tuotu esille useita vankilan kautta vapauttamisen puolesta puhuvia, vankilaviranomaisten kannalta merkittäviä käytännöllisiä

näkökohtia. Menettely voidaan nähdä myös vapautetun kannalta edullisena sikäli, että hän saa näin omaisuutensa takaisin suoraan vankilasta ilman, että hänen tulisi itsensä vastata omaisuuden palauttamisesta aiheutuvista kustannuksista tutkintavankeuslain 5 luvun 6 §:n mukaisesti. Vankilasta vapautettava saa myös matkalipun kotipaikkakunnalleen. Toisaalta vapautetun tosiasiallinen vapauttaminen viivästyy oikeuspaikalta vapauttamiseen verrattuna – kuljetuksen pituudesta ja muista vapauttamiseen liittyvistä hallinnollisista toimenpiteistä riippuen vaihtelevan ajan.

Perustuslain (731/1999) 7 §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Vankilan kautta vapauttamisessa ei ole kysymys mielivaltaisesta vapaudenriistosta. Sitä vastoin menettely ei täytä perustuslain edellytystä siitä, että *vapaudenriiston perusteesta on säädettyvä lailla*. Vapaudenriiston jatkamiselle käräjäoikeuden vapautuspäätöksestä siihen, kun vankilassa vapautettavaksi määrätty tosiasiallisesti kirjataan vankilassa vapautetuksi ja päästetään vapaaksi, ei löydy suoranaista perustetta laissa. Menettely perustuu vain vakiintuneeseen käytäntöön ja sitä täsmentävään Rikosseuraamusviraston määräykseen vangin vapauttamisesta (4/011/2006).

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen a-kohdan mukainen vapaudenriistoperuste ("henkilö vangitaan lain nojalla sen jälkeen, kun hänet on tuomittu toimivaltaisessa tuomioistuimessa") ei oikeuta vapaudenriiston jatkamista enää sen jälkeen, kun tuomioistuin on määrännyt henkilön vapautettavaksi (ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin Gebura v. Puola -tuomio (6.3.2007) 32-kohta).

Vastaavasti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c-kohdan mukainen vapaudenriistoperuste ("henkilö pidätetään tai hänen vapautensa riistetään lain nojalla hänen saattamiseksi toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi, milloin on syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen tai jos katsotaan välttämättömäksi estää häntä tekemästä rikosta tai pakenemasta teon jälkeen") ei oikeuta vapaudenriistoa enää vapauttamispäätöksen jälkeen.

Vapaudenriistoa koskevan kansallisen lainsäädännön tulee olla täsmällistä ja kattavaa sekä aineellisten että prosessuaalisten edellytystensä puolesta (Gebura v. Puola-tuomio (6.3.2007) kohdat 27 ja 29). Tietty viipyminen vapauttamispäätöksen toimeenpanossa on ymmärrettävää ja usein välttämätöntä käytännöllisistä syistä. Viranomaisten tulee kuitenkin pitää tuo viivytys minimissään, ja hallinnolliset muodollisuudet voivat oikeuttaa enintään joidenkin tuntien viivytyksen (ks. esimerkiksi ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot Quinn v. Ranska (22.3.1995) kohta 42, Giulia Manzoni v. Italia (1.7.1997) kohta 25 ja Gebura v. Puola (6.3.2007) kohta 34).

Quinn-tapauksessa vapaudenriiston perustumista lakiin (5 artiklan 1 kappaleen c-kohta) rikkoi menettely, jossa tuomioistuimen vapauttaman henkilön vapaaksi päästämisen edellyttämiä toimia ei aloitettu 11 tuntiin.

Quinn-tuomioon on viitannut myös silloinen apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

13.12.2001 antamassaan päätöksessä (dnro 951/4/00). Tapauksessa tutkintavangin vapauttaminen oli viivästynyt tietojenkulussa olevien epäselvyyksien johdosta noin viisi tuntia siitä, kun hovioikeus oli toimittanut vankilaan tiedoksi määräyksensä henkilön vapaaksi päästämistä. Hovioikeudesta perjantaina lähetetyn telefax-lähetyksen saapumisesta ei ollut selvyyttä – vaikka lähetys olisi tullut perille, ei sitä vankilan selvityksen mukaan olisi normaalitapauksessa luettu ennen kuin vasta viikonlopun jälkeen maanantaina. Apulaisoikeusasiamiehen näkemyksen mukaan kysymys oli niin tärkeästä päätöksestä, että telefax-sanoman perillemeno olisi tullut varmistaa puhelimitse. Tapauksessa ilmeisesti vain sattumanvaraiset seikat estivät sen, että vapauttaminen ei viipynyt yli viikonlopun.

Vastaavasti ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c-kohdan loukkaus todettiin Labita v. Italia-tuomiossa (6.4.2000), jossa vankilan kautta tapahtuva vapauttaminen viivästyi yön yli sen johdosta, ettei vankilassa ollut edeltävänä päivänä tai illalla paikalla henkilöä, joka olisi voinut suorittaa vapauttamiseen liittyvät hallinnolliset toimet kuten tarkastaa, oliko vapaaksi päästämiseksi muuta estettä (tuomion kohdat 170–173).

Suomen kohdalla asiassa on kyse ensisijaisesti siitä, ettei vapaudenriiston tosiasiallisesta jatkumisesta vapautettaessa tutkintavanki vankilan kautta ole lainkaan säädetty laissa (vapaudenriiston perusteesta tai menettelystä). Ottaen erityisesti huomioon henkilökohtaisen vapauden aseman keskeisenä perus- ja ihmisoikeutena pidän vallitsevaa lainsäädännöllistä tilaa perustuslaillisesti puutteellisenä. En voi pitää poissuljettuna, etteikö vallitsevan lainsäädännöllinen tilan aikana voisi syntyä myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa turvattujen oikeuksien vastaisia tilanteita.

Mielestäni lainsäätäjän tulisi punnita ja arvioida esimerkiksi sitä, voidaanko ja millä edellytyksillä vapaudenmenetystä jatkaa tuomioistuimen vapauttavan tuomion tai päätöksen jälkeen, kuinka kauan tällainen vapaudenmenetys voi kestää ja edellytetäänkö menettelylle joltain osin vapautetun suostumusta. Mielestäni tutkintavangin vapauttamiseen liittyvä sääntely tulisi viipymättä saattaa sisällöltään, täsmällisyydeltään ja normihierarkialtaan perustuslain vaatimusten mukaiseksi.

3.3

Vapauttaminen oikeuspaikalta

Oikeuspaikalta vapauttamiseen ei liity edellä kuvattuja perustuslaillisia tai ihmisoikeusvelvoitteista aiheutuvia ongelmia. Kuitenkin menettelyn vankilaviranomaisille ja vangille aiheuttamien käytännöllisten ja myös periaatteellisten ongelmien johdosta vallitseva lainsäädännöllinen tila ei mielestäni ole tässäkään tilanteessa kaikin osin tyydyttävä.

Käytännössä oikeuspaikalta vapauttaminen ei näytä olevan harvinaista; saatujen tietojen mukaan näin tapahtuu noin 200 kertaa vuodessa. Aluevankiloista saatujen tietojen mukaan menettelyä sovelletaan pääsääntönä osassa käräjäoikeuksista.

Menettelyssä voidaan nähdä vapautetun kannalta sekä etuja että haittoja. Periaatteellisesti tärkeänä etuna on se, että henkilön vapaudenmenetys päättyy näin mahdollisimman nopeasti. Toisaalta haittana vapautetulle on se, että hän tulee vapautetuksi ilman rahaa ja mahdollisesti kaukana kotipaikkakunnaltaan.

Käsitykseni mukaan perustuslain 7 §:n 3 momentin vaatimusta siitä, että vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla, on sovellettava myös oikeuspaikalta vapautettavan oikeuksien turvaamiseen. Vaikka vapaudenmenetys onkin tuolloin päätynyt, hänen asemansa on vielä turvaton juuri vapaudenmenetykseen liittyvistä syistä. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että tutkintavangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai muita maksuvälineitä ja hänen muukin henkilökohtainen omaisuutensa on vielä vankilassa. Tarve vapautettavan oikeuksien turvaamiseen lailla korostuu erityisesti tilanteissa, joissa vapauttaminen tapahtuu muulla kuin henkilön kotipaikkakunnalla tai tilanteessa, jossa henkilö on vapautensa menettäneenä kuljetettu varattomana paikkaan, josta esimerkiksi omatoiminen matkustaminen kotiin, majoittuminen tai ateriointi ei onnistu ilman rahavaroja.

Mielestäni lainsäätäjän tulisi harkita esimerkiksi sitä, tulisiko oikeuspaikalta vapautettavan oikeuksien turvaamiseksi edellyttää laissa, että vapautetulle annettaisiin matkalippu kotipaikkakunnalleen.

Aluevankiloista saadun selvityksen perusteella näyttäisi olevan tarvetta pohtia myös tuomioistuimen menettelyvelvollisuuksista säättämistä esimerkiksi siltä osin kuin on kyse ilmoituksen tekemisestä tutkintavangin vapauttamisesta hänen sijoittamisyksikköönsä.

Tutkintavangin vapauttamiseen liittyvä sääntelyä olisi siis perusteltua täsmentää myös niiltä osin kuin kysymys on oikeuspaikalta tapahtuvasta vapauttamisesta.

4

TOIMENPITEET

Edellä todetuin perustein esitän oikeusministeriölle, että tutkintavangin vapauttamiseen liittyvä sääntely saatettaisiin viipymättä sisällöltään, täsmällisyydeltään ja normihierarkialtaan perustuslain vaatimusten mukaiseksi.

Tässä tarkoituksessa lähetän oikeusministeriölle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Pyydän oikeusministeriötä ilmoittamaan 30.11.2007 mennessä, mihin toimenpiteisiin esitykseni on antanut aihetta.